

Doseljavanje u Đakovštinu iz Gradišća u drugoj polovici 19. stoljeća

UDK 314.15-024.61(436.3=163.42)''18''

Prethodno priopćenje

Željko Lekšić

Đakovo

U ovom radu autor donosi svoja saznanja o do sada nepoznatoj migraciji, doseljavanju Gradišćanskih Hrvata, a i drugih narodnosti, u Đakovštinu iz sela sa područja Gradišća (Burgenland), koje se nalazi u pograničnim dijelovima država Austrije i Mađarske.

Ključne riječi: Đakovo, Gradišće, Gradišćanski Hrvati

Potkraj XV. i tijekom XVI. st. pred osmanskim prodorima Hrvati su se iseljavali iz područja Like, Krbave, zapadne Bosne, Korduna, Banovine, Gorskoga kotara i Slavonije i useljavali se u zapadne županije Ugarske, te u Kranjsku, Korušku, Štajersku, Slovačku i Moravsku. Hrvati iz tih krajeva iseljavali su se zbog osmanske opasnosti kao i zbog obećanja da će dobiti posjede u sigurnijim krajevima Monarhije. Kasnije su prozvani Gradišćanskim Hrvatima po austrijskoj pokrajini Gradišće (Burgenland), a u širem smislu naziv obuhvaća i Hrvate na susjednim područjima zapadne Mađarske i južne Slovačke.¹ Kad se spominje raseljavanje Hrvata pred Osmanlijama, nije

1 Više o povijesti Gradišćanskih Hrvata vidjeti u: Mirko Valentić, Gradišćanski Hrvati od XVI stoljeća do danas, Zagreb 1970.; Povijest i kultura Gradišćanskih Hrvata, gl. ur. Ivan Adamček, Zagreb 1995.; Božena Vranješ-Šoljan, Gradišćanski Hrvati. Između tradicije i suvremenosti, Zagreb 2005., i ondje navedena literatura.

naodmet napomenuti da je iseljavanje išlo i u drugim smjerovima, uključujući Italiju (Moliški Hrvati).

Prelstavajući matične knjige vjenčanih i umrlih iz druge polovice 19. i početka 20. stoljeća za Rimokatoličku župu Đakovo², u koju su spadala naselja Đakovo (sa Piskom), Satnica³, Selci i Viškovci, ustanovili smo da postoji podosta upisa za vjenčane i umrle osobe koje su rođene u Gradišću (Burgenlandu). Uvjerena smo da sve te osobe nisu bili Hrvati, već da je među njima bilo Nijemaca i Mađara, ali da su ipak većina bili Gradišćanki Hrvati. Takvih upisa u đakovačkoj župi ima najviše u Satnici, pa u Đakovu sa Piskom, dok nisu zabilježeni u Selcima i Viškovcima. Prelitali smo i prijepis Matične knjige vjenčanih za Rimokatoličku župu Drenje⁴, u koju su spadala naselja Borovik, Bračevci, Bučje, Drenje, Gašinci, Kućanci, Mandićevac, Malo Nabrđe, Veliko Nabrđe, Paljevina, Potnjani, Preslatinci, Pridvorje i Slatinik. Te smo podatke ponekad uspoređivali sa Matičnom knjigom vjenčanih Rimokatoličke župe Drenje.⁵ Iz nekih drugih izvora poznato nam je da su se doseljenici iz Gradišća naseljavali i u neka druga mjesta u Đakovštini. Ne bi se moglo reći da je ovo naseljavanje poprimilo oblik kolonizacije. Do sada se nigdje nije moglo pročitati, odnosno autor nije našao rad, o ovakvom naseljavanju, te o njegovom uzroku možemo samo graditi pretpostavke. Vjerojatni uzrok je prenapučenost i nedovoljno zemljišta. Na mapama mjesta iz Gradišća uočavaju se brojne parcele vrlo usitnjene, uske i dugačke, prilično nepovoljne za obradu, a koje su nastale nakon mnogih dioba posjeda.⁶ Drugi vjerojatni uzrok naseljavanja je u niskoj cijeni zemljišta u Slavoniji. Osim toga, bilo je posla u krčenju šuma. Dolazili su i Mađari, Slovaci i drugi. Me-

2 Matična knjiga vjenčanih, Rimokatolička župa Đakovo 1856. - 1900. (dalje: MKV Rkt. župa Đakovo), Matična knjiga umrlih Rimokatolička župa Đakovo 1856. - 1891. i Matična knjiga umrlih Rimokatolička župa Đakovo 1892.-1911. (Dalje: MKU Rkt. župa Đakovo).

3 Još od vremena Austro-Ugarske Monarhije naziv naselja se iskazivao kao Satnica ili Đakovačka Satnica. Međutim, nakon donošenja Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (Narodne novine broj 10/1997.), naselje se iskazuje kao Satnica Đakovačka. Za naselje navodimo naziv Satnica, koji se koristio u vrijeme naseljavanja, a također se koristio i u matičnim knjigama iz kojih donosimo podatke.

4 Pfarrgemeinde Drenje, Heiraten - vjenčani 1856. - 1944., in der Đakovština (Djakovština) Slavonien-Kroatien von Stefan Stader (Dalje: Drenje Heiraten-vjenčani 1856. - 1944.).

5 Dalje: MKV Rkt. župa Drenje.

6 Željko Holjevac, Naselja gradišćanskih Hrvata u zapadnoj Mađarskoj na katastarskim planovima iz 1857. godine, *Ekonomska i ekohistorija*, Vol. 1, br. 1, str. 63-84, 2005. [Online]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/49974>.

đutim, Gradišćanski Hrvati su imali izvjesnih prednosti. Naime, poznavali su jezik u novom zavičaju. Mada ne može se reći da je u Đakovštini bilo poteškoća u komunikaciji i na drugim jezicima, kao što su mađarski ili njemački zbog naseljenosti stanovništva toga govora.

Mapa dijela Gradišća. (Iz: Mate UJEVIĆ, *Gradišćanski Hrvati i naše veze s njima*, u: *Obzor. Spomen knjiga 1860-1935*, Zagreb, 1936., str. 97.)

Nije nam poznato naseljavanje Gradišćanskih Hrvata u druge dijelove tadašnje Slavonije pa ni Hrvatske. Zato se pitamo zašto baš u Đakovštinu? Možda je nekakva institucija, kao npr. neka banka, pomogla takvo naseljavanje. O naseljavanju Slovaka i Nijemaca u Đakovštinu nam je poznato da ih je biskup Josip Juraj Strossmayer (biskup 1850. - 1905.) naseljavao krajem 19. stoljeća i osnovao tri sela: Krndija (Nijemci i Slovaci), Josipovac (Slovaci) i Jurjevac (Slovaci). Početkom 19. stoljeća je biskup Antun Mandić (biskup 1805. - 1815.) naselio u Đakovo Nijemce, jer je trebao obrtnika.

Doseljenici o kojima pišemo su uglavnom iz područja gdje su hrvatska naselja oko Petrovog Sela (Szentpéterfa) na mađarskoj strani: Hrvatske Šice (Horvátlovő), Gornji Četar (Felsőcsatár), Narda (Narda), a na austrijskoj stra-

ni Pinkovac (Güttenbach), Nova Gora (Neuberg), Čemba (Schandorf), Čajta (Schachendorf), Vincjet (Dürnbach). Također i iz nešto sjevernijih naselja: Pilgersdorf (Pilištrof), Deutsch Gerisdorf, Bubendorf i Langeck.

Valja napomenuti da su Felső Csatár i Alsó Csatár (Gornji Četar i Donji Četar) bila dva posebna sela, a 1932. godine su spojena u jedno, i danas se zove Felsőcsatár (Gornji Četar).

Naseljavanje iz Gradišća autoru je odavno poznato iz obiteljske priče, obzirom da se i jedan od njegovih predaka doselio iz Velike Narde u Gradišću.

Mnogo je primjera da su doseljenici sklapali brakove s partnerima iz ranijeg zavičaja. Zanimljiv je primjer sklapanja brakova 23. 6. 1878. u Satnici, kada su se vjenčali udovac Antun Plateis sa udovicom Marijom Bilacz rođ. Vlašić, te isti dan i Antunov sin Ignjat Plateis sa Anom Bilacz, kćerkom Marije Bilacz.

Dalje donosimo popise osoba za koje je upisano u matičnim knjigama da su rođene na području Gradišća. Nazivi naselja rođenja navedeni su u nominativu. Također ističemo da popis nije potpun, već su navedena ona imena koja smo pronašli.

Tabla na ulazu mjesta Gornji Četar

Doseljenici na područje Rkt. župe Đakovo

Doseljenici u Đakovo

Baličević, Terezija rođ. Verhas, rođena u Četar, udova pok. Stjepana B., umrla 29. 4. 1916. u Đakovu, u dobi od 54 god.

Habetler, Benedikt, rođen u Hrvatske Šice 16. 3. 1872., sin Ferdinanda H., iz Đak. Piska. Sa suprugom i troje djece odselio 1912. u Sjedinjene Američke Države (SAD), a nakon nekog vremena u Kanadu.⁷

Habetler, Ferdinand, rođen u Hrvatske Šice, udovac pok. Veronike, iz Piska, umro 21. 6. 1905. u dobi od 67 god.

Hatvagner, Franjo, rođen u Čajta, kirijaš, sin Ivana i Ane H., suprug Kate rođ. Hujak, umro 19. 8. 1926. u dobi od 60 god. Prvi puta se vjenčao 3. 2. 1889. u Đakovu sa Marijom, kćerkom Gašpara Drobine, rodom iz Stanišića. Drugi puta se vjenčao 28. 8. 1898. u Đakovu sa Katom, kćerkom Josipa Hujak i pok. Veronike rođ. Fekete rodom iz Đakova.

Hatvagner, Ivan, rođen u Čajta, udovac pok. Ane rođ. Vendelin, umro 5. 5. 1906. u Đakovu u dobi od 78 god.

Hatvagner, Mihajlo, rođen u Čajta, sin Ivana H. i Ane rođ. Basenhofer, umro 17. 6. 1893. u Đakovu 563, u dobi od 16 god.

Heiling, Bartol, rođen u Čemba, udovac pok. Elizabete rođ. Orović, umro 6. 6. 1933. u Đakovu u dobi od 70 god.

Heiling, Liza rođ. Orović, rođena u Čemba, supruga Bartola H., umrla 21. 11. 1911. u Đakovu 425 u dobi od 45 god. Za nju je zanimljiv podatak da je 30. 9. 1895. rodila trojke.

Mur, Franjo, rođen u Čemba, sin Stjepana M. i Agneze rođ. Benčić, u dobi od 23 god. vjenčao se 25. 1. 1898. u Đakovu sa Terezijom (18 god.), kćerkom Karla Markovića i Klare rođ. Wehman. Mirko Marković navodi da je Franjo Mur stanovao u Đakovu u Pavićevoj ulici.⁸

7 Dio podataka autor je dobio od Ray Herman Habetler iz Kanade, s kojim je autor stupio u kontakt 2011. god. On je Benediktov praunuk. Usp. arhiv useljeničkog ureda Ellis Island, nekoć <http://www.ellisland.org>, a sada <https://heritage.statueofliberty.org>.

8 Usp. Mirko Marković, Đakovo i Đakovština, Zbornik Đakovštine br. 1, JAZU, Centar za znanstveni rad Vinkovci, knj. III., Zagreb, 1976., str. 260.

groblju.¹⁰ Stjepan Mur je sa obitelji najprije doselio u Satnicu, gdje je 1886. kupio prvo zemljište, te pretpostavljamo da je u to vrijeme i doselio. Sljedeće godine kupuje kuću u Satnici u sokaku Sarevci. Nakon njezine prodaje preselio je krajem 19. st. u Đakovo. U obitelji postoji legenda da su zajedno doselile obitelji Mur, Jani i Bilac.

Schmidt, Marija, rođena u Mala Narda, kći Friedricha Schmidt i Katarine iz Đakova, u dobi od 22 god. vjenčala se 24. 1. 1899. u Đakovu sa Josipom Grobarčik (25 god.), kočijašem, sin Josipa i Veronike.

Verhas, Janko, rođen u Gornji Četar, udovac, u dobi od 28 god. vjenčao se 11. 11. 1894. u Đakovu sa Elizabetom (25 god.), kćerkom Hinka Amana i Bare iz Đakova.

Doseljenici u Satnicu

Bajer, Marija, rođena u Čemba, kći Pavla B. iz Pridvorja 77, u dobi od 18 god. vjenčala se 3. 11. 1898. sa Ivanom Kaul (24 god.), rodom iz Mohača, sin Petra K. iz Satnice 50. Jedan od kumova je bio Franjo Bajer, zasigurno također doseljenik iz Gradišća.

Benčić, Andrija, rođen u Gornji Četar, suprug Elizabete B., umro 28. 5. 1889. u dobi od 69 godina.

Bilac, Janko, rođen u Velika Narda, iz Satnice 132, suprug Marije rođ. Šafler, umro 23. 5. 1900. u dobi od 58 god.

Bilacz, Ana, rođena u Četar, kći Ivana B., u dobi od 18 god. vjenčala se 23. 6. 1878. sa Ignjatom Plateis (19 god.), sin Antuna P. Drugi puta se vjenčala 10. 2. 1886. sa Karlom Takasc (23 god.), rođen u Čemba, sin Franje T. i Marije rođ. Plateis.

Bilacz, Marija, rođena u Gornji Četar, kći pok. Terezije B. iz Satnice 20, umrla 21. 12. 1887. u dobi od 17 god.

Bilacz, Rozina, rođena u Gornji Četar, kći Ivana Bilacza iz Satnice 132, u dobi od 22 god. vjenčala se 3. 2. 1892. sa udovom Matom Pataki (44 god.) rodom iz Velika Narda, iz Preslatinaca.

Frühwirth, Liza, rođena u Četar, kći Mije F., u dobi od 21 god. vjenčala se 10. 11. 1886. sa Stjepanom Toth (25 god.), rođen u Raár, vincilirom, sinom Ignjata T. iz Piškorevaca.

10 Iako je davno umro, grob je opstao zahvaljujući zalaganju njegovog praunuka Stjepana Mura (1941. - 2009.).

Frühwirth, Mihail, rođen u Uglenarics („u željeznoj župan.”) suprug Terezije rođ. Petij umro 17. 12. 1880. u dobi od 46 godina.

Frühwirth, Terezija, rođena u Četar, kći Mije F. u dobi od 30 godina vjenčala se 1. 11. 1893. sa udovcem Mijom Lenzér kovačem rodod iz Bödöge.

Glavanić, Terezija, rođena u Donji Četar, kći Janka G. iz Satnice 42, u dobi od 24 god. vjenčala se 24. 1. 1888. sa Jakobom Antes (24.), rodod iz Vukovara, sin Jakoba A. iz Satnice 73.

Habetler, Marija, rođena u Hrvatske Šice, kći Ferdinanda H., iz Drenja, u dobi od 23 god. vjenčala se 9. 2. 1893. sa Đurom Lakić (28), sinom Luke L. iz Satnice.

Illetić, Ana, rođena u Velika Narda, kći Karla I. iz Satnice, u dobi od 18 god. vjenčala se 29. 1. 1888. sa Martinom Posavac (31 god.), rodod iz Sveti Petar, sin Andrije P. i Dore rođ. Lukinović iz Tomašanaca.

Illetić, Liza rođ. Bilacz, rođena u Četar, supruga Karla I. iz Satnice (Sarevci), umrla 7. 1. 1888. u dobi od 37 godina.

Jani, Josip, rođen 28. 1. 1861. u Narda, sin Mije J. i Roze rođ. Takač iz Satnice, vjenčao se 3. 2. 1913. u Rkt. župi Drenje sa Katom Papšić, kći Moje P.¹¹

Jani, Ljudevit, rođen 22. 2. 1890. u Četar, sin Mije J. i Rozalije rođ. Takač iz Satnice, vjenčao se 11. 2. 1918. u Rkt. župi Drenje sa Ružom Mesaroš, kći Martina M. i Jule rođ. Karolji iz Drenja.¹²

Mur, Agneza rođ. Benčić, rođena u Velika Narda, supruga Stjepana M. iz Satnice 107, umrla 31. 7. 1887. u dobi od 40 godina.

Mur, Ana, rođena u Velika Narda, kći Stjepana M., u dobi od 21 god. vjenčala se 10. 11. 1886. sa Ivanom Verhas (25 god.) rođen u Četar, sin Mate V. i Reze rođ. Marlošić iz Satnice. Umrla je 3. 11. 1894.

Platajs, Marija rođ. Vlašić, rođena u Četar¹³, kao udova pok. Ivana Bilacza u dobi od 58 god. vjenčala se sa Antunom Plateis (47 god.) rođen u Četar, iz Satnice 20. Umrla je 10. 3. 1898. u dobi od 78 god.

11 Drenje Heiraten-vjenčani 1856. - 1944.

12 Isto.

13 Kao mjesto rođenja u Matičnoj knjizi vjenčanih upisano je: „Fëlsö Csatar”, a u Matičnoj knjizi umrlih: „Čatar kod Sombatelja”. Usp. MKV Rkt. župa Đakovo i MKU Rkt. župa Đakovo.

Plateis, Antun, rođen u Četar, udov, iz Satnice 20, u dobi od 47 god. vjenčao se 23. 6. 1878. sa Marijom rođ. Vlašić, udovom Ivana Bilacza (58 god.), rođena u Četar. Umro je 8. 1. 1891. u dobi od 60 god.

Plateis, Ignjat, rođen u Čemba, sin Antuna, iz Satnice 20, u dobi od 19 god., vjenčao se 23. 6. 1878. sa Anom Bilacz (18 god.) rodom iz Četara, kći Ivana B. Vjenčao se isti dan kao i njegov otac Anun P., i to za majku i kćer Bilacz.

Preisinger, Klara rođ. Zetl, rođena u Čemba, udova pok. Josipa Preisingera, umrla 20. 5. 1915. u dobi od 89 godina.

Schäfer, Marija rođ. Bilac, rođena u Četar, supruga Ivana Sch., umrla 4. 3. 1919. u dobi od 74 god. od španjolske groznice.

Starčić, Roza rođ. Benčić, rođena u Gornji Četar, supruga Pave S. iz Satnice 135, umrla 23. 10. 1893. u dobi od 57 godina.

Starčić, Reza, rođena u Četar, kći Pave S., u dobi od 18 godina vjenčala se 27. 4. 1891. sa Csepregi Ivanom iz Satnice 135.

Steier, Agnes, rođena u Četar, kći Stjepana i Roze iz Satnice 3 umrla u dobi od 3 godine.

Steier, Ana, rođena u Četar, kći Ivana i Terezije iz Satnice, umrla 14. 11. 1883. u dobi od 16 godina.

Steier, Janko, rođen u Četar, suprug Reze rođ. Ostrović iz Satnice 49, umro 24. 6. 1884. u dobi od 43 godine.

Takacs, Karla, rođen u Čemba, sin Franje T. i Marije rođ. Plateis, u dobi od 23 god. vjenčao se 10. 2. 1886. sa Anom rođ. Bilacz, udovom Nace Plateisa (26 god.).

Verhas, Ivan, rođen u Četar, sin Mate i Reze rođ. Marlošić, u dobi od 25 god. vjenčao se 10. 11. 1886. sa Anom (21 god.), rodom iz Velika Narda, kći Stjepana Muera iz Satnice 104.

Verhas, Katarina rođ. Plateis, rođena u Četar, supruga Petra V., iz Satnice 42, umrla 11. 6. 1880. u dobi od 61 god.

Verhas, Mato, rođen u Četar, suprug pok. Terezije V. rođ. Marlošić, umro 31. 1. 1897. u dobi od 64 godine.

Verhas, Petar, rođen u Četar, suprug pok. Kate V. rođ. Plateis iz Satnice 42, umro 4. 2. 1885. u dobi od 71 godine.

Verhas, Terezija, rođena u Četar, supruga Mate V., umrla 12. 6. 1886. u dobi od 52 godine.

Verhasz, Marija rođ. Peti, rođena u Vincjet¹⁴, udova pok. Ignjata V. iz Satnice 147, u dobi od 37 god. vjenčala se 2. 2. 1885. sa Šandorom Krekić (30 god.), udov, rodnom iz Baje, kovač iz Satnice 87.¹⁵

Verhasz, Mato, rođen u Velika Narda¹⁶, sin Mate, u dobi od 24 god. vjenčao se 28. 2. 1892. sa Marijom Maroš (17 god.), rodnom iz Trnave, kći Đure M. iz Đak. Piska.

Verhaš, Andro, rođen u Četar, iz Satnice 109, u dobi od 25 god. vjenčao se 14. 9. 1890. sa Elizabetom Major (24 god.) rodnom iz Ladislavaca, kći Franje M. iz Satnice 45.

Verhaz, Franjo, rođen u Četar, sin pok. Mate V. Reze rođ. Marlošić, u dobi od 27 god. vjenčao se 13. 6. 1897. sa Marijom Pree (17 god.), rodnom iz Petrovog Sela¹⁷, kći Stjepana P. i Ane rođ. Pomper iz Malog Nabrđa.

45	1878 Lipanj 23.	Antun Plateis sin Antun Plateis i Anom Bilacz Batacza Bilacz	Anom Bilacz kćeri Četar	20. Satnica Bilacz	47. 58.	— —	udov udov	Marija Gjeneri Katarin Wagner Katarin	Josip Krekić Katarin Katarin	Čakovac maršićani Baj Baj
46	1878 Lipanj 23.	Ignjat Plateis sin Antun Plateis i Anom Bilacz Batacza Bilacz	Anom Bilacz kćeri Četar	20. Satnica Bilacz	19. 18.	međ. međ.	— —	Josip Matko Stjepan Katarin	Josip Krekić Katarin Katarin	Čakovac maršićani Baj Baj

Mnogo je primjera da su doseljenici sklapali brakove sa partnerima iz ranijeg zavičaja. Zanimljiv je primjer sklapanja brakova 23. 6. 1878. u Satnici, kada su se vjenčali udov Antun Plateis sa udovicom Marijom Bilacz i Antunov sin Ignjat Plateis sa Anom Bilacz, kćerkom Marije Bilacz.

14 Kao mjesto rođenja u MKV upisano je: „Incéd”. Usp. MKV Rkt. župa Đakovo. „Incéd” je na mađarskom Vincjet, na njemačkom je Dürnbach.

15 Šandorov, odnosno Aleksanderov sin iz prvog braka sa Katarinom rođ. Balika, Josip Krekić, dva puta je odlazio u SAD na rad (1905. i 1910. god.) u Passaic, N.J. U Passaic su mu rođene dvije kćeri, koje su umrle 1909. u Satnici.

16 Kao mjesto rođenja upisano je: „Japla Nagy Narda”. Usp. MKV Rkt. župa Đakovo.

17 Kao mjesto rođenja upisano je: „Sent Peterfö Ugarska”. Jedan od kumova bio je „Antun Tarnay selski knez”. – Usp. MKV Rkt. župa Đakovo.

Doseľjenici na područje Rkt. župe Drenje

Doseľjenici u Gašince

Janiš, Ana, rođena 27. 11. 1877. u Pilgersdorf¹⁸, kći Ivana J. i Ane rođ. Renner iz Gašinaca 100, vjenčala se 5. 2. 1894. sa Ivanom Mittermannom iz Gašinaca.

Master, Ivan, rođen 2. 7. 1880. u Deutsch Gerisdorf, sin Baltazara M. i Marije Huber iz Gašinaca 34, vjenčao se 24. 5. 1894. sa Elizabetom Helmlu iz Gašinaca 83.

Master, Marija, rođena 20. 10. 1872. u Geresdorf (Deutsch Gerisdorf), kći Baltazara M. i Marije Huber iz Gašinaca 34, vjenčala se 3. 10. 1893. sa Alojzom Turner iz Gašinaca 20 rodom iz Langeka (Langeck-Eichwald).

Master, Terezija, rođena 15. 9. 1870. u Geresdorf (Deutsch Gerisdorf), kći Baltazara M. i Marije Huber iz Gašinaca 34, vjenčala se 10. 10. 1894. sa Mijom Čontoš iz Čepina.

Nuže, Marija, rođena 15. 2. 1879. u Deutsch Gerisdorf, kći pok. Mije N. i Marije rođ. Janiš iz Gašinaca 74, vjenčala se 15. 11. 1898. sa Andrijom Pataki iz Preslatinaca, rodom iz Velike Narde.¹⁹

Nuschi, Josip, rođen 22. 6. 1875. u Deutsch Gerisdorf, sin Mihajla N. i Marije Janiš iz Gašinaca 47, vjenčao se 18. 9. 1898. sa Marijom Ebenhee iz Gašinaca.

Nuschi, Mihajlo, rođen 11. 3. 1882. u Deutsch Gerisdorf, sin Mihajla N. i Marije Janiš iz Gašinaca, vjenčao se 4. 2. 1898. sa Rozalijom Wenzl iz Gašinaca.

Schlegl, Rozalija, rođena 3. 3. 1866. u Bubendorf²⁰, kći Đure Sch. i Ane rođ. Pur iz Gašinaca 94, vjenčala se 4. 11. 1901. sa Josipom Cupan iz Malog Nabrđa 4, rodom iz Petrovog Sela.

18 Pilgersdorf (hrvatski: Pilištrof, mađarski: Pörgölény) nalazi se u Austriji, u pokrajini Burgenland.

19 Drenje Heiraten-vjenčani 1856. - 1944. Ovdje je prezime prepisano kao Nuzr?. Međutim, u MKV Rkt. župe Drenje prezime je upisano Nuže.

20 Bubendorf (mađarski: Lántosfalva) mjesto u Austriji u pokrajini Burgenland, nedaleko od Deutsch Gerisdorf i Pilgersdorf (hrvatski Pilištrof). Mnogi stanovnici su se odselili u Slavoniju i u Ameriku. Usp. [https://de.wikipedia.org/wiki/Bubendorf_\(Gemeinde_Pilgersdorf\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Bubendorf_(Gemeinde_Pilgersdorf)) (pregledano 11. 7. 2021.).

Turner, Alojz, rođen 9. 9. 1867. u Langeck²¹, sin Ivana T. iz Gašinaca 20, vjenčao se 3. 10. 1893. sa Marijom Master iz Gašinaca 34 rodod iz Deutsch Gerisdorf.

Wenzel, Ivan, rođen 21. 3. 1886. u Deutsch Gerisdorf, sin Ivana W. i Marije rođ. Schlegl iz Gašinaca, vjenčao se 31. 1. 1910. sa Rozalijom Schulz iz Gašinaca.

Wenzel, Josip, rođen 18. 11. 1883. u Deutsch Gerisdorf, sin sin Ivana W. i Marije rođ. Schlegl iz Gašinaca 97, vjenčao se 17. 5. 1903. sa Anom Freihaut iz Gašinaca 86 rodod iz Vučevaca. Išao je u SAD na rad 1908./09., pa ponovo 1911. godine.²²

Wenzel, Mihajlo, rođen 10. 10. 1873. u Deutsch Gerisdorf, sin Ivana W. i Ane Šerman iz Gašinaca 6, vjenčao se 30. 4. 1895. sa Anom Lauber iz Gašinaca 2. Poslije smrti supruge vjenčao se 27. 1. 1897. sa Anom Müller iz Gašinaca 98 rodod iz Hercegfalve.

Doseljenici u Malo Nabrđe

Cupan, Antun, rođen 6. 6. 1865. u Petrovoselo, sin Franje C. i Marije Kurt, vjenčao se 21. 12. 1900. sa Rozalijom Kolnhofer iz Preslatinaca rodod iz Velike Narde.

Cupan, Josip, rođen 13. 3. 1855. u Petrovoselo, vjenčao se 4. 11. 1901. sa Rozalijom Schlegl iz Gašinaca 94, rodod iz Bubendorf u Gradišću.

Belfinger, obitelj doseljena iz Pinkovac.²³

Borhi, Josip, rođen 10. 8. 1884. u Petrovo Selo, sin Franje B. i Ane rođ. Geošić, vjenčao se 17. 6. 1908. sa Marijom Kohnhofer rodod iz Velike Narde iz Preslatinaca 1.²⁴ Poslije smrti supruge, vjenčao se 19. 5. 1919. Marijom Kraus, kćerkom Ivana K. i Marije rođ. Ter iz Gašinaca.

Horvath, Antun, rođen 2. 6. 1878. u Petrovo Selo, sin Franje H. i Ane

21 Langeck-Eichwald je mjesto u Austriji u pokrajini Burgenland.

22 Stigao u useljenički centar na otoku Ellis (New York) 8. 11. 1911. brodom Kroonland iz Antwerp. Prezime je upisano Vencl. Odredište je bilo Akron, O. Usp. <https://www.statueofliberty.org>.

23 Podaci od Steve Talan, SAD, Michigan. Podatak nismo uspjeli potvrditi u Drenje Heiraten-vjenčani 1856. - 1944.

24 Drenje Heiraten-vjenčani 1856. - 1944. Da je obitelj Borhi doselila iz Petrovog Sela potvrđuje i Steve Talan.

rođ. Kurz iz Malog Nabrđa 22, vjenčao se 22. 9. 1907. sa Rozalijom Talas rodod iz Narda iz Malog Nabrđa.²⁵

Horvath, Franjo, rođen 3. 11. 1883. u Petrovo Selo, sin pok. Franje H. i Ane rođ. Kurtz iz Malog Nabrđa 22, vjenčao se 22. 9. 1907. Marijom Talas rodod iz Velika Narda iz Preslatinaca 31.²⁶

Jani, obitelj doseljena iz Pinkovac.²⁷

Pree, Marija, rođena u Petrovo Selo, kći Stjepana P. i Ane rođ. Pomper, u dobi od 17 god. vjenčala se u Rkt. župi Đakovo 13. 6. 1897. sa Franjom Verhaz (27 god.), rođen u Četar, sin pok. Mate V. i Reze rođ. Marlošić.²⁸

Talas, Marija, rođena 2. 7. 1886. u Vel. Narda, kći Pave T. i pok. Ane rođ. Kolnhofer iz Preslatinaca 31, vjenčala se 22. 10. 1907. sa Franjom Horvath rodod iz Petrovog Sela iz Malog Nabrđa 22.

Talas, Rozalija, rođena 10. 8. 1885. u Narda, kći Pave T. i Ane rođ. Kohlhofer iz Preslatinaca, vjenčala se 22. 9. 1907. sa Antunom Horvath rodod iz Petrovog Sela.²⁹

Doseljenici u Preslatince

Blazi, Franjo, rođen 21. 1. 1883. u Velika Narda, sin Matije B. iz Preslatinaca 7.

Blazi, Matija, rođen 2. 9. 1858. u Velika Narda, udovac iz Preslatinaca 44, vjenčao se 10. 9. 1893. sa Marijom Hezl rodod iz Gornjeg Četara.

Helzl, Rozalija, rođena 25. 8. 1875. u Četar, kći Đure H. i Katarine.

Hezl, Marija, rođena 1865. u Gornji Četar, kći Katarine H., vjenčala se 10. 9. 1893. sa Matijom Blazi rodod iz Velike Narde, iz Preslatinaca.

25 Prema Drenje Heiraten-vjenčani 1856. - 1944 dva brata, Antun i Franjo Horvath vjenčali su se sa dvije sestre, Rozalijom i Marijom Talas. Međutim, uvidom u MKV Rkt. župe Drenje za 1907. godinu ustanovili smo da je doista upisano vjenčanje Antuna H. i Marije T., ali 22. 10. 1907., dok upis vjenčanja njegovog brata Franje H. nismo pronašli.

26 Isto.

27 Podaci od Steve Talan, SAD, Michigan.

28 MKV Rkt. župa Đakovo.

29 Drenje Heiraten-vjenčani 1856. - 1944. Međutim, nismo pronašli upis vjenčanja u MKV Rkt. župe Drenje.

Jani, Franjo, rođen 18. 5. 1875. u Gornji Četar, sin Mije J., vjenčao se 18. 2. 1901. sa Anom Hanek iz Preslatinaca rodom iz Čepina.

Kohlhofer, Andrija, rođen 30. 12. 1881. u Velika Narda, sin Stjepana K. i Marije rođ. Horvath, vjenčao se 2. 7. 1905. Katarinom Loči, udovicom pok. Franje Gjeneš iz Preslatinaca 23. Otišao u SAD 1907., vratio se, te ponovo otišao 1911. godine.³⁰ Po povratku se poslije smrti supruge vjenčao 24. 3. 1919. sa Elizabetom Perić, udovicom pok. Stjepana Hamanna iz Kućanaca rodom iz Filipova.

Kohlhofer, Josip, rođen 13. 2. 1893. u Velika Narda, sin Stjepana K. i Marije rođ. Horvath, vjenčao se 4. 7. 1911. sa Josipom Ziegler iz Gašinaca.

Kolenhofer, Marija, rođena 18. 11. 1884., kći Stjepana K. i Marije rođ. Horvat, vjenčala se 17. 6. 1908. sa Josipom Borhi rodom iz Petrovog Sela iz Malog Nabrđa.

Kolnhofer, Agata, rođena u Velika Narda, kći Stjepana K. i Marije rođ. Horvath, vjenčala se 23. 5. 1909. sa Adamom Horvat iz Pridvorja 4, rodom iz Velikog Nabrđa.

Kolnhofer, Rozalija, rođena 18. 7. 1880. u Velika Narda, kći Stjepana K. i Marije rođ. Horvath vjenčala se 21. 12. 1900. sa Antunom Cupan iz Malog Nabrđa rodom iz Petrovog Sela.

Pataki, Andrija, rođen 29. 11. 1875. u Velika Narda, sin Mate P. i pok. Tereze rođ. Besendorf iz Preslatinaca 19, vjenčao se 15. 11. 1898. Marijom Nuže, rodom iz Deutsch Gerisdorf iz Gašinaca. Odselio u SAD 1910. godine sa suprugom.³¹

Pataki, Mato, rođen u Velika Narda, udov u dobi od 44 god. vjenčao se u Rkt. župi Đakovo 3. 2. 1892. sa Rozinom Bilacz (22 god.), rodom iz Gornjeg Četara, kći Ivana B.³²

Pataki, Marija, rođena 8. 5. 1877. u Velika Narda, kći Matije P. i Terezi-je rođ. Pesendorfer iz Preslatinaca 19, vjenčala se 8. 1. 1896. sa Ivanom Hart rodom iz Kačmara.

30 U useljenički centar na otoku Ellis (New York) stigao 2. 11. 1911. brodom Floride iz Havre, a kao odredište navedeno je Akron, O. Usp. <https://www.statueofliberty.org>.

31 Stigli u useljenički centar na otoku Ellis (New York) 4. 5. 1910. brodom Bremen iz Bremena. Kao odredište navedeno Passaic, N. J. Usp. <https://www.statueofliberty.org>.

32 MKV Rkt. župa Đakovo.

Talas, Aleksa (Šandor), rođen 28. 12. 1877. u Velika Narda, sin Pave T. i Ane rođ. Kolnhofer iz Preslatinaca 31 vjenčao se 10. 2. 1897. sa Đurkom Marković iz Preslatinaca 15. Putovao u SAD 1912. godine sa bratom Josipom Talas.

Talas, Josip, rođen 19. 3. 1880. u Velika Narda, sin Pave T. i Ane rođ. Kohnhofer iz Preslatinaca 31 vjenčao se 25. 1. 1905. sa Marijom Kramer iz Preslatinaca 21 rodnom iz Krndije. Putovao u SAD 1912. godine sa bratom Aleksom-Šandorom Talas.³³

Doseljenici u Pridvorje

Bayer (Peier, Payer), Rozalija, rođena u Čemba, kći Pave B. iz Pridvorja, vjenčala se 12. 11. 1883. sa Josipom Sauer iz Pridvorja rodnom iz Kačmara.³⁴ Nakon smrti supruga vjenčala se 17. 1. 1899. sa Matijom Schwarz iz Kešinaca.³⁵

Cilj ovog rada nije stvaranje potpunog popisa doseljenika iz Gradišća. Cilj nam je ukazati na postojanje prilično jakog naseljavanja Gradišćanskih Hrvata, a i Nijemaca i Mađara iz Gradišća na područje Đakovštine. Na mnoga otvorena pitanja kako i zašto je do toga došlo nemamo odgovora, te ih ostavljamo eventualno za neka buduća istraživanja. Nabrojali smo preko 80 osoba-migranata u Đakovštinu iz Gradišća. Autoru se čini da je cilj migracije bila Satnica, gdje je zabilježeno najviše migranata, a potom okolna mjesta. Ubrzo nakon ove migracije, početkom 20. stoljeća postala je aktualna migracija iz Monarhije, pa tako i iz Slavonije i Đakovštine, u Sjedinjene Američke Države (SAD). U tome su prednjačili đakovštinski Nijemci. I mnogi doseljenici iz Gradišća su se odlučili na odlazak u SAD (poznate su nam osobe iz obitelji Habetler, Jani, Kohnhofer, Pataki, Talas, Verhaz, Wenzl). Neki su išli na rad

33 Obojica su stigli u useljenički centar na otoku Ellis (New York) 6. 10. 1912. brodom Ivernia iz Rijeke. Obojica su kao odredište naveli šogora Antona Horvata, Missillou, O. Nismo pronašli članove njihovih obitelji te pretpostavljamo da su išli na rad, te da su se vratili. Usp. <https://www.statueofliberty.org>.

34 Prilikom vjenčanja njihove kćerke Barbare Sauer sa Petrom Busch iz Đakova 1913. god., navodi se da su njezini roditelji Josip i Rozalija Sauer iz Đakova.

35 Kod upisa ovog vjenčanja navodi se da je Rozalija iz Pridvorja 33, te da je rođena 1864. u Stolnom Biogradu (mađarski Szekesfehervár).

bez obitelji te su se vratili. Naseljenici iz Gradišća su se dobro uklopili u novi zavičaj te su se asimilirali. Sljedeće generacije doseljenika nisu njegovale jezik, narodnu nošnju i običaje starog zavičaja. Nikada u Đakovštini nisu postojala kulturno-umjetnička društva koja bi njegovala kulturu Gradišćanskih Hrvata. Može se zaključiti da je ukupan broj doseljenika iz Gradišća bio razmjerno nevelik, da su bili u etničkom pogledu heterogeni i prilično raspršeni po Đakovštini, pa da je i to jedan od razloga zašto se u novom zavičaju nisu organizirali i (o)čuvali baštinu starog zavičaja. I danas postoje potomci doseljenika iz Gradišća, koji se mogu prepoznati po prezimenima navedenim u ovom radu.

SUMMARY

Željko Lekšić

IMMIGRATION FROM BURGENLAND TO THE ĐAKOVO REGION IN THE SECOND HALF OF THE 19TH CENTURY

Fleeing the Ottoman conquest/advances in the end of the 15th and during the 16th century Croats migrated from the area of Croatian lands to the west counties of Hungary and Carniola, Carinthia, Styria, Slovakia and Moravia. They were later given the name Burgenland Croats (Gradišćanski Hrvati) after the Austrian province Burgenland (Gradišće). In the second half of the 19th century large number of people immigrated from Burgenland to the Đakovo Region. Large majority of them were Burgenland Croats, but there were also Germans and Hungarians. This settlement can hardly be characterised as a colonisation. We can only assume what the reasons for the immigration were. Possible reasons were overpopulation and land shortage. Another reason for the immigration could have been cheap property prices in Croatia. Also, there were many vacancies in the field of deforestation. There isn't any data about the fact whether an institution, e.g., a bank, provided support during the immigration. The immigrants in question came from the area with Croatian settlements around Petrovo selo (Szentpéterfa) on the Hungarian side: Hrvatske Šice (Horvátlovő), Gornji Četar (Felsőcsatár), Narda (Narda), and on the Austrian side: Pinkovac (Güttenbach), Nova Gora (Neuberg), Čemba (Schandorf), Čajta (Schachendorf), Vincjet (Dürnbach). The list of the people entered into birth registers with the place of birth registered in the area of Burgenland is also presented in this article.